

A közvetlen külföldi befektetések alapvető jogi keretei Kínában

DR. SOMOGYI ÁRPÁD

I. Bevezetés

A nyugati félteke befektetői és jogászai többnyire igen kevés ismerettel rendelkeznek a kínai jogrendszeréről. Ez a helyzet nemcsak Kína gazdag szellemi hagyományai miatt tekinthető sajnálatosnak, hanem azért is, mert Kína lakossága alkotja a világ népességének egyötödét, valamint Kína az elmúlt közel két évtizedben a világ legdinamikusabban fejlődő országának bizonyult, mindezek következtében pedig már hosszabb ideje a közvetlen külföldi tőkebefektetések számára leginkább vonzó célponttá lépett elő.

Ezen írás célja, hogy dióhéjban bemutassa azt a néhány legfontosabb gazdasági, jogi és egyéb gyakorlati szempontot, amelyeket a Kínában befektetni szándékozó külföldi vállalkozóknak és az ebben segítséget nyújtani kívánó jogászoknak minden esetben érdemes szem előtt tartaniuk.

II. A befektetési környezet általános jellemzői

2.1 Politikai viszonyok

A fejlődő országokba befektetni szándékozó vállalkozások számára elsőként felmerülő kérdés a befektetés biztonságossága, vagyis a nem üzleti jellegű kockázatok kérdése. E körben elsősorban az ország politikai stabilitása, valamint a jogállamiság kiépültsége, azaz a jogrendszer fejlettsége, a jogalkotás kiszámíthatósága és a jogalkalmazás megbízhatósága merül fel.

Kína jelenleg – mint történelme során már oly sokszor – alapvető változásokon megy keresztül. Az egykori klasszikus kommunista rendszer az 1970-es évek végén új irányba fordult: az egypártrendszer, vagyis a kommunista párt vezető szerepének megtartása mellett a gazdaságban egy viszonylag lassú, de azóta is folyamatosan tartó átalakítás kezdődött, amely a piacgazdaság politikai lehetővé tételét, ill. jogszabályi kiépítését célozza. (A kínai pragmatizmust mi sem fejezi ki jobban, mint az ehhez kapcsolódó, időközben elhíresült jelmondat: „Mindegy, hogy milyen színű a macska, a fő, hogy megfogja az egeret!”)

A kínai politikai berendezkedés sok szempontból emlékeztet az 1980-as évek végének magyar viszonyaira. A kínai állami irányítási rendszer jelenleg is egyfelől a párt-szervezet, másfelől a kormányzati, ill. közigazgatási szervezet párhuzamos struktúrájára épül. Az irányítás alapja a demokratikus centralizmus elve, vagyis a felső vezetés által meghozott döntéseket az alsóbb fokú szervek hajtják végre, miközben az egyes tartományok is rendelkeznek másodlagos jogalkotási hatáskörrel, különösen a gazdasági ügyek

Dr. Somogyi Árpád, ügyvéd, egyetemi tanársegéd, Károli Gáspár Református Egyetem.

vonatkozásában, valamint az állami bevételekből nekik jutó részesedés is folyamatosan növekszik.

A legmagasabb szintű állami szerv a Kínai Népi Kongresszus, vagyis a parlament, amely természetesen a pártvezetés irányításának megfelelően működik. Regionális szinten a Kínai Népköztársaság huszonnégy tartományra, öt autonóm régióra és négy közvetlenül a központi kormányzat irányítása alá tartozó városra oszlik. Hongkong és Makaó úgynevezett különleges igazgatású területnek minősül, ami a gyakorlatban nagyfokú belső autonómiát és szinte korlátlan piacgazdaságot jelent.

Kínában a hadsereg a politikai szintér jelentős önálló szereplője, de a gazdaságban is számos privilégiummal rendelkezik. A hadsereg az általa irányított gazdasági vállalkozások kiterjedt hálózata révén az ország legnagyobb konzernvállalatának is tekinthető.

2.2 A jelenlegi jogrendszer kialakulása

Történetét tekintve Kínában három évezreddel ezelőtt az állami berendezkedés és a közrend fenntartása eszmei alapjaként a legalista és a konfucianista filozófia versengett egymással. Az előbbi a joguralom és jogállam elvére, vagyis a jogi eszközökkel történő közigazgatásra és a bíróságok vitarendező funkciójára épült. Az utóbbi a személyes kiválóságon alapuló példamutatáson, a közösségi harmónia fenntartásának elsődleges fontosságán, a konfliktuskerülésen és a viták békés úton – kisközösségi keretekben való megbeszélés útján történő – feloldásán alapult. Mintegy ötszáz évig tartó versengés után az utóbbi eszmerendszer kerekedett felül, ami a 19. század végéig, vagyis Kína erőszakos megnyitásaig az európai nagyhatalmak számára folyamatosan fennmaradt.

A kínai jogrendszer már mintegy száz éve folyamatosan átalakítás alatt áll. A huszadik század első felében a magánjog alapjaként az akkor frissen elkészült és a kor jogi csúcsteljesítményének számító német Polgári Törvénykönyvet, a BGB-t igyekeztek átvenni, amely annak eszmei idegensége és az anarchikus belső viszonyok miatt csak részleges eredményre vezetett. A kommunista hatalomátvételt követően az ötvenes évektől a szovjet jog átvételének korszaka következett, amelyet a „Kulturális forradalom”, a „Nagy ugrás”, majd az azt követő konszolidáció jogpolitikai hullámvasútja jellemezte. A Szovjetunióval való kapcsolatok megromlása, majd Teng Hsziao-ping 1976-os hatalomra kerülése után az Egyesült Államok felé történő nyitás teremtette meg a piacgazdasági eszme előtérbe kerülésének alapjait. A gazdasági jogi reformok 1978-ban indultak meg, és azóta lassan, de folyamatosan folynak, legfontosabb mérföldkövei az 1982-es új alkotmány, az 1999-es kötelmi jogi törvény és Kína csatlakozása a WTO-hoz 2002 végén.

Mindezekből jól látható, hogy Kína jogi hagyománya számos forrásra támaszkodik, amelyek ma is együtt élnek egymással. Külön hangsúlyt érdemel, hogy a korábbi és nagyjából a jelenlegi modernizációs törekvések sem az angolszász, hanem a – miénkkel azonos – kontinentális európai jogi mintát vették alapul, ami nagyban megkönnyíti számunkra a kínai jogrendszer megértését.

2.3 Gazdasági környezet

• Hatalmas piac. Kína a maga 1,2 milliárd fős lakosságával már a jelenlegi vásárlóerő mellett is óriási piacnak számít, azonban még ennél is jelentősebb jövőbeli fogyasztási potenciállal rendelkezik. Kína ma már nem csak az olcsó exportcélú termelés lehetősége miatt vonzó, de mint értékesítési célsország is a legdinamikusabban fejlődő terület.

- Széles körű befektetési lehetőségek. A gyors gazdasági fejlődés következtében az ország egész területén hatalmas igény mutatkozik az infrastrukturális fejlesztésekre, amelyeket az állam külön is ösztönöz, de más ágazatokban is nagy igény jelentkezik a külföldi anyagi és tudásbeli tőke bevonására.

- Olcsó munkaerő. A hatalmas méretű lakosság a piac mellett egyelőre szinte korlátlanul rendelkezésre álló munkaerőt is jelent. Az alacsony bérek mellett különösen fontos szempont a magas munkamorál, valamint az is, hogy a hasonló bérszínvonalú országokhoz képest a munkaerő általánosságban jobban képzett.

- Adókedvezmények. A külföldi befektetés ösztönzése érdekében a kínai kormányzat számos adó-csatlakozása következtében fokozatosan megszüntetésre kell, hogy kerüljenek, ugyanígy a még meglévő korlátozó szabályok is.

- Fejlődő infrastruktúra. Kína vasút-, közút- és légiforgalmi hálózata rendkívüli tempóban fejlődik, ugyanígy a városokon belüli közlekedési infrastruktúra is. A part menti régiók kikötői már eddig is igen jelentős mértékben kibővültek, és megfelelő feltételeket biztosítanak az áruforgalom számára. A telekommunikáció területén az elmúlt években indult meg a forradalom. Kína számára jelenleg az egyik legnagyobb kihívás a növekvő energiaigények biztosítása, amelynek következtében több tucat új erőmű építését is tervezik, ill. kezdték meg. A külföldi beruházók számára mindazonáltal jelenleg is garantált a villamosenergia-ellátás biztosítása.

2.5 A külföldi beruházások története Kínában

A külföldi beruházások ösztönzését szolgáló intézkedések kezdete 1979-re datálható, az első kínai–külföldi vegyes vállalat 1980-ban jött létre. Ezt követően a külföldi tőkebefektetések mértéke évről évre fokozatosan növekedett, azonban az igazi robbanás 1992-ben következett be, ekkortól kezdve máig átlagosan évi 10 százalékos GDP-növekedést produkálva. 1993 és 1999 között Kína – az Egyesült Államok mögött – a második helyet foglalta el a külföldi tőkebefektetések ranglistáján, az ezredfordulóra ténylegesen mintegy 307 milliárd dollár külföldi működő tőke áramlott az országba.¹ A világ ötszáz legnagyobb vállalata közül négyszáz eszközölt befektetéseket Kínában.² A befektetések döntő többsége az erre a célra eredetileg kijelölt délkeleti part menti tartományokban valósult meg.³

III. A külföldi befektetésekre vonatkozó legfontosabb jogszabályok

3.1 Általános keretek

Kínában nem került sor egységes jogszabály elfogadására a külföldi befektetések szabályozása tekintetében. Ehelyett számos külön törvény, rendelet és határozat született, amelyek más, általánosabb érvényű jogszabállyal együtt alkotják a külföldi befektetések kereteit. A jogi szabályozás három szinten jelentkezik: a legmagasabb szinten az

¹ Li Mei Qin, *Attracting Foreign Investment into the PRC: the Enactment of Foreign Investment Laws*, Singapore Journal of International and Comparative Law, 2000.

² Handbuch Wirtschaft und Recht in Asien (Jan D. Bayer etc., 1999) p. 1.

³ A befektetések területenkénti rangsora: Guangdong (97,15 milliárd USD), Shanghai (28,56 milliárd USD), Jiangsu (24,36 milliárd USD), Fujian (22,81 milliárd USD), Shandong (14,84 milliárd USD) és Hainan (10,44 milliárd USD). GUANGHUA YU & MINKANG GU, *Laws Affecting Business Transactions in the PRC* 265 (2001).

alkotmány helyezkedik el, ezt követik a nemzeti szintű törvények és az Államtanács, ill. egyes minisztériumok rendeletei, a legalsó szintjét pedig az egyes tartományi, ill. egyéb területi rendeletek és más szabályok alkotják.

3.1.1 Az alkotmány

A Kínai Népköztársaság Alkotmánya jelenti a szabályozás legmagasabb szintjét. Ennek 18. cikke értelmében:

„A Kínai Népköztársaság lehetővé teszi a külföldi vállalkozások, valamint más külföldi gazdasági szervezetek és külföldi természetes személyek számára, hogy a Kínai Népköztársaság jogszabályainak keretei között befektetéseket eszközöljenek Kínában, és hogy kínai vállalkozásokkal és más kínai gazdasági szervezetekkel különféle formában gazdasági együttműködést hozzanak létre.

A Kína területén működő külföldi vállalkozások és más külföldi gazdasági szervezetek, valamint kínai–külföldi vegyes vállalatok kötelesek betartani a Kínai Népköztársaság jogszabályait. A Kínai Népköztársaság jogszabályai védelmet biztosítanak jogaik és jogos érdekeik számára.”

3.1.2 Nemzeti szintű jogszabályok és egyéb szabályok

A második szint két részből tevődik össze:

• A Kínai Népi Kongresszus által alkotott törvények

Ezek a jogszabályok határozzák meg a külföldi tőkebefektetések lehetséges gazdasági formáit, amelyek közül a legfontosabbak: a kínai–külföldi tőkearányos közös vállalat (Chinese-foreign equity joint venture, EJV) a kínai–külföldi szerződéses közös vállalat (Chinese-foreign contractual joint venture, CJV) és a kizárólagosan külföldi vállalkozás (wholly foreign owned enterprise, WFOE). Ugyancsak ezek a jogszabályok határozzák meg a külföldi befektetések céljára kijelölt területeket (Különleges Gazdasági Zónák, Partmenti Nyitott Gazdasági Zónák, Gazdasági és Műszaki fejlesztési Zónák stb.). Ugyancsak ezen a szinten helyezkednek el a legfontosabb egyéb kapcsolódó törvények is (adózás, deviza- és tőkekiviteli szabályozás, iparjogvédelmi szabályozás stb.).

Természetesen sok más, nem kifejezetten a külföldi befektetésekre vonatkozó jogszabály is tartalmaz a befektetők számára fontos rendelkezéseket.

• **Az Államtanács és az egyes minisztériumok rendeletei.** Ide tartoznak a fenti körbe tartozó törvények végrehajtási rendeletei, amelyek gyakran igen nagyszámúak. Egyes törvényekhez, mint például a Társasági Törvényhez húsznál is több ilyen rendelet tartozik.⁴

3.1.3 Tartományi rendeletek és egyéb szabályozások

Ez a szabályozás harmadik szintje. A kínai alkotmány értelmében a tartományok, az autonóm területek és közvetlenül a kormány alá tartozó városok Népi Kongresszusai, ill. ezek Állandó Bizottságai jogosultak helyi rendeletek alkotására. Ezeket a rendeleteket nyilvántartásba vétel céljából be kell jelenteniük a Nemzeti Népi Kongresszus Állandó Bizottsága számára. Ezek a rendeletek a külföldi befektetésekre vonatkozó nemzeti szintű törvények és rendeletek helyi végrehajtását szabályozzák, ezért a gyakorlatban

⁴ A Kínai Népköztársaság Társasági Törvénye, amelyet a Nyolcadik Népi Kongresszus Állandó Bizottságának Nyolcadik ülése fogadott el 1993. december 29-én és 1994. július 1-jén lépett hatályba. Angol nyelvű fordítása megtalálható egyebek mellett a China Law & Practice, 1994. március 9-i számában.

rendkívül fontos szerepet játszanak, különösen a meghatározott értékhatár alatti befektetések esetében.

Ez a háromszintű szabályozás és az egyazon szinteken elhelyezkedő jogszabályok közötti gyakori koherenciahiány gyakran meglehetősen nehezen átlátható szabályozási viszonyokat teremt, ezért igen jelentős szerepet játszik a kialakult (területenkénti) értelmezési gyakorlat is.

3.2 Befektetési formák

A külföldi befektetések formáinak szabályozása igen összetett, ezért a társasági formák kifejezés sem alkalmazható rájuk, sokkal inkább a gazdasági társasági formák és egyes speciális jogszabályok kombinációiról, egymásra épüléséről lehet beszélni. Bár ténylegesen legalább tizenkét ilyen formációról lehet beszélni, ezek közül a legjelentősebbek az úgynevezett „háromféle formájú tőketársaságok” (San Zi Qui Ye), vagyis a már említett kínai–külföldi tőkearányos közös vállalat (EJV), a kínai–külföldi szerződéses közös vállalat (CJV) és a kizárólagosan külföldi vállalkozás (WFOE).⁵

3.2.1 Tőkearányos közös vállalat (EJV)⁶

A joint venture, vagy közös vállalat kifejezés általános értelemben valamilyen közös gazdasági vállalkozás létesítését jelenti két vagy több vállalkozás között egy adott gazdasági cél megvalósítása érdekében, ez azonban nem utal az együttműködés társasági jogi formájára. Ezzel szemben Kínában a joint venture mint jogi kategória a külföldi befektetők számára rendelkezésre álló, kvázigazdasági társaságként, ill. a társasági formákkal párhuzamosan funkcionáló intézmény, amelyet a külföldi fél egy kínai (gyakran állami tulajdonú) gazdasági társasággal közösen hoz létre. Ezzel együtt a joint venture formák nem valódi társasági formák, hanem társasági jogi elemek és különféle befektetést ösztönző, ill. korlátozó kivételszabályok összességei.

A joint venture formák és a társasági jog kapcsolata nem teljesen tisztázott. Kezdetben a külföldi vállalkozások kizárólag EJV formájában fektethettek be, a CJV, a WFOE és a társasági törvény szerinti gazdasági társasági formák csak később nyíltak meg számukra.

A Kínában alapított EJV-k már önmagukban is jogi személynek minősülnek.⁷ Az EJV-k a résztvevők közötti befektetésarányos nyereségmegosztás elvére épülnek. Bár az EJV-k kötelesek egyben gazdasági társasági formát is öltetni, azonban kizárólag a korlátozott felelősségű társasági formát választhatják.

Céljuktól függően egyes EJV-k esetében kötelező meghatározni a működés idejét – amely tíz és harminc év közötti idő lehet –, mások esetében ez csupán lehetőség. A határozott időtartam hatósági engedéllyel meghosszabbítható, az engedély megadása azonban teljes mértékben diszkrecionális körbe tartozik, a megadása a gyakorlatban leginkább a befektetés méretén és az esetleges high-tech jellegén alapul.

⁵ GUANGHUA YU & MINKANG GU, p. 266.

⁶ Az EJV formát több mint tizenöt törvény és rendelet szabályozza, amelyek közül a legfontosabbak a Kínai Népköztársaságnak a Kínai–külföldi Közös Vállalatokról Szóló Törvénye, ennek Végrehajtási Rendelete, az Átmeneti Szabályok a Kínai–külföldi Közös Vállalatok Jegyzett Tőkéje és Teljes Befektetése Között, valamint a Kínai–külföldi Közös Vállalatok Tagjai Általi Jegyzett Tőke Befizetés Egyes Szabályai.

⁷ Ez a Polgári Jog Általános Alapelveinek 37. cikkén alapul, amely meghatározza a jogi személynek minősülés feltételeit.

Általános szabályként a külföldi fél legalább huszonöt százalékos tőkerészesedéssel kell, hogy rendelkezzen a vállalkozásban, azonban egyes területeken a kínai félnek többségi részesedéssel kell rendelkeznie. A tagok egyike a részesedését csak a másik fél hozzájárulásával és elővásárlási joga mellett ruházhatja át harmadik személyre. Az EJV-t igazgatóság irányítja. Taggyűlés tartását a jogszabály nem teszi kötelezővé.

3.2.2 Szerződéses közös vállalat (CJV)⁸

Az EJV és a CJV (más néven Közös Kooperációs Vállalkozás, Joint Cooperative Enterprise, JCE) közötti legfontosabb különbség, hogy a CJV esetében a felek társasági jogosultságai nem feltétlenül arányosak a befektetésük mértékével. Ez a forma különösen akkor előnyös, ha a felek egyike (jellemzően a kínai partner) jelentős természetbeni hozzájárulást nyújt olyan eszközökben, amelyek értéke nehezen határozható meg, vagy idővel egyik vagy másik irányban jelentős változásnak van kitéve (pl. ingatlan, berendezések). Itt a külföldi partner már a társaság fennállásának időtartama alatt visszakaphatja a befektetése értékét értékcsökkenési leírás formájában, szemben az EJV formával, ahol a befektetés értéke csak a társaság megszűnésekor fizethető vissza.

A CJV főszabály szerint jogi személynek minősül, azonban a résztvevők dönthetnek úgy is, hogy ne minősüljön annak, amely esetben a jogi helyzete nem teljesen egyértelmű, azonban a tagok felelőssége az általános polgári jogi felelősség szerint alakul, azaz korlátlan. Ez utóbbi esetben a CJV leginkább egy olyan közkereseti társasághoz hasonlít, amelynek nincs jegyzett tőkéje, azonban az engedélyező hatóság irányába igazolni kell mindkét fél által eszközölt befektetést.

A tagok jogait és kötelezettségeit a társasági szerződés határozza meg, függetlenül a befektetésük arányától. A CJV-t igazgatóság vagy a tagok közös irányító testülete vezeti, amely utóbbi elnökét és alelnökét más-más tag jelöli. A napi ügyvitel irányítására ügyvezető is választható.⁹

A CJV gyakran szolgál az ún. Build-Operate-Transfer (BOT) projektek keretében, ahol a külföldi fél a társaság működésének tartama alatt a befektetése mértékéhez képest magasabb arányú osztalékban részesül, így gyorsabban jut hozzá az általa befektetett összeghez és a várt profithoz. Cserében a kínai fél a társaság időtartamának lejártakor kizárólagos tulajdonosává válik a létrehozott létesítménynek. Ilyen típusú CJV-k esetében a társaság időtartama általában relatíve rövid.

3.2.3 Kizárólagosan külföldi vállalkozás (WFOE)

A WFOE¹⁰ mint befektetési forma a joint venture formákat követően jelent meg. Előnye, hogy a külföldi befektető kizárólagos irányítással rendelkezik a vállalkozás felett, és nem utolsósorban erősebb védelmet biztosít az általa alkalmazott szellemi alkotások (jellemzően szabadalmak és know-how) valamint egyéb üzleti titkok számára. Hátránya, hogy az erre a befektetési formára vonatkozó szabályok lényegesen szigorúbbak a joint venture formákra vonatkozó szabályokhoz képest, és egyes különösen érzé-

⁸ A CJV-re vonatkozó legfontosabb jogszabályok a Kínai Népköztársaságnak a Kínai-külföldi Közös Vállalatokról Szóló Törvénye (1988) és ennek Részletes Végrehajtási Rendelete (1995).

⁹ GUANGHUA YU & MINKANG GU, p. 271.

¹⁰ A legfontosabb erre vonatkozó jogszabályok a Kínai Népköztársaságnak a Kizárólagosan Külföldi Vállalkozásokról Szóló Törvénye és annak Részletes Végrehajtási Rendelete.

keny ágazatokban (pl. belkereskedelem, biztosítás, telekommunikáció, média) egyáltalán nem engedélyezett ez a forma.¹¹ A Részletes Végrehajtási Rendelet értelmében a WOFE társaságoknak „elő kell segíteniük a kínai gazdaság fejlődését, és jelentős gazdasági eredményeket kell elérniük”. Ez a valóságban annyit jelent, hogy vagy magas szintű technikai beruházással kell együtt járniuk, vagy az általuk előállított termékek legalább 50 százalékát exportálniuk kell.

A WOFE egyaránt működhet jogi személyiségű vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társasági formában, ill. akár „egyéni vállalkozásként” is (amely ténylegesen inkább fióktelepnek lenne tekinthető), ezért a reá vonatkozó társasági jogi szabályok az adott társasági formához kötődnek.

A korábbi negatív tapasztalatok következtében a nem pénzbeli hozzájárulás rendelkezésre bocsátását igen szigorúan, mindazonáltal teljesen ésszerűen szabályozza a törvény. Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás csak abban az esetben nyújtható, amennyiben

- a) az adott eszköz feltétlenül szükséges a vállalkozás tevékenységéhez,
- b) csak abban az esetben származhat importból, ha azonos minőségű hazai termék nem áll rendelkezésre, továbbá
- c) az eszköz könyv szerinti értéke nem haladhatja meg annak világgpiaci árát.

Könnyen megállapítható, hogy ezek a szabályok a gyakorlatban igen kevésbé alkalmazhatók, hiszen leginkább maga a befektető van abban a helyzetben, hogy e körülményeket megfelelő módon értékelhesse. A szabályozás célja nyilvánvalóan a hitelezők védelme és a biztosítási csalások megakadályozása, amelyek a rendelkezésre bocsátott nem pénzbeli eszközök felülértékeléséből adódhatnak, azonban erre alkalmasabb megoldás lenne a független könyvszakértő általi felértékelés előírása.

E befektetési formánál is meg kell határozni annak időtartamát, amelyet az illetékes hatósággal engedélyeztetni szükséges.

3.2.4 A külföldi beruházások további formái

A fenti elsődleges formákon kívül számos más, különleges befektetési forma is létezik, amelyek mindegyikére külön jogszabály vonatkozik:

• **Külföldi Részvételű Részvénytársaság (Foreign-invested Joint Stock Company FIJSC).** Ez egy olyan részvénytársasági forma, amelyben a külföldi befektető legalább a részvények 25 százalékával rendelkezik. A vonatkozó jogszabály és a Társasági Törvény viszonya nem kellően szabályozott; az utóbbi esetleg háttérjogszabálynak tekinthető, ezt azonban kifejezetten nem mondja ki a jogszabály.

• **Külföldi Részvételű Kereskedelmi Vállalkozás (Foreign-invested Commercial Enterprise, FICE).** Ez a vállalkozási forma, amely kifejezetten kereskedelmi célra alapítható, kizárólag EJV vagy CJV formában folytatható. Kínai többséggel kell rendelkeznie, és az engedélyezése számos egyéb korlátozás mellett jelentős mértékű tőkebefektetéshez, valamint fejlett kereskedelmi és marketing ismeretegyüttes bevonásához kötött. Sajátossága, hogy egyidejűleg három „társasági formával” rendelkezik: egyszerre FICE, EJV vagy CJV és egyben korlátolt felelősségű társaság is.

• **Külföldi Részvételű Utazási Iroda (Foreign-invested travel agency, FITA).** Ezen befektetési forma is kizárólag kft. formájában hozható létre, és a jogszabály jelentős jegyzettőke-minimumot (kb. 40 millió USD) ír elő. A kínai fél egy nemzetközi mű-

¹¹ Az erre vonatkozó legfontosabb jogszabályok az ún. Irányelvek és az Irányelv Katalógus, amelyek ágazatonkénti bontásban határozzák meg a külföldi befektetők számára tiltott, korlátozott, megengedett és támogatott területeket.

köedésre feljogosított – jellemzően állami tulajdonú – utazási iroda kell, hogy legyen, amelynek többségi részesedéssel kell rendelkeznie a társaságban. A működés időtartama a 20 évet nem haladhatja meg, ezen kívül további korlátozásokat is előír a jogszabály.

• **Külföldi Alapítású Holding Társaság (Foreign Founded Holding Company, FFHC).** Az FFHC szintén „három társasági formájú” vállalkozás, amely az FFHC forma mellett egyidejűleg kft., továbbá WFOE vagy valamely joint venture formában működik. A jegyzett tőke minimuma megközelítőleg 30 millió USD, míg az alapító külföldi társaság legalább 400 millió USD vagyonnal kell, hogy rendelkezzen az alapítást megelőző évben, ezen kívül legalább összesen 10 millió USD jegyzett tőkével rendelkező vállalkozásainak kell működniük Kínában. Amennyiben nem WFOE, hanem valamely joint venture formában hozzák létre, akkor a kínai félre is hasonló szabályok vonatkoznak. Az FFHC alapítása a Külkereskedelmi és Gazdasági Együtműködési Minisztérium (MOFTEC) engedélyéhez kötött.

A fentieken kívül számos más speciális forma is létezik, így például a pénzügyi vagy egészségügyi intézmények tekintetében, amelyek ugyancsak „három társasági formájú” vállalkozásként működnek.

3.3 Társasági jog

A kínai Társasági Törvény 1994-ben lépett hatályba és utoljára 2005-ben módosult. A törvény hatályba léptető rendeletei tartományonként részben eltérő tartalmúak. Két társasági formát szabályoz: a közkereseti társaságot és a részvénytársaságot. A törvény meglehetősen modernnek tekinthető, részletes ismertetése helyett itt csupán néhány alapvető rendelkezésére utalunk.

3.3.1 Korlátolt felelősségű társaság

A kft. tagjainak száma 2 és 50 között mozoghat, vagyis egyszemélyes kft. nem alapítható. A törzstőke minimuma főszabályként megközelítőleg 62 000 USD, a tudományos-technikai fejlesztéssel, tanácsadással vagy szolgáltatásokkal foglalkozó társaságok esetében ennek egyötöde, amely az átlagos kínai jövedelmi viszonyokhoz képest meglehetősen magasnak tekinthető. A nem pénzbeli hozzájárulás megengedett, azonban szellemi tulajdonjogok esetében ez nem haladhatja meg a törzstőke 20 százalékát, valamint külső értékelést igényel. A kft.-t igazgatóság (Board of Directors; amelynek elnöke képviseli a társaságot) vagy vezérigazgató (Executive Director) irányítja. A kinevezésük időtartama legfeljebb 3 év lehet, azonban ennek lejártá előtt csak különleges esetben hívhatók vissza a taggyűlés által. Az igazgatóság ezen kívül a napi ügyek intézésére ügyvezetőt (Manager) is választhat. Nagyobb társaságok esetén legalább 3 tagú felügyelő bizottságot kell létrehozni, amelyben a munkavállalók is képviseltettel rendelkeznek.

3.3.2 Részvénytársaság

Részvénytársaság zártkörűen és nyilvános ajánlattétel útján is alapítható. Zárt körű alapításnál legalább öt alapító szükséges, és az alapítók legalább felének kínai lakosnak kell lennie. Az alaptőke-minimum alapesetben 1,25 millió USD, külföldi részvételű rt.-k esetében ennek háromszorosa (a szellemi tulajdonjogok apportjára itt is a kft.-nél említett szabályok érvényesek). Nyilvános alapítás esetén az alapítók a részvények legalább 35 százalékát kötelesek lejegyezni és azt 3 évig nem ruházhatják át. A névre szóló részvények mellett bemutatóra szóló részvények kibocsátása is megengedett.

A tőzsdén jegyzett társaságokra ennél szigorúbb szabályok vonatkoznak, amelyek közül mindenképp a mintegy 6,25 millió USD alaptőke-minimum emelendő ki. A külföldi befektetők számára kibocsátható ún. „B részvények” a többi részvénnyel azonos jogokat testesítenek meg, azonban a kereskedésükre külön szabályok vonatkoznak. Az rt. legfőbb szerve a közgyűlés, ügyvezetését pedig az 5–9 tagú igazgatóság, ill. az igazgatóság által választott ügyvezető (Manager) látja el.

Összegzés

A külföldi befektetésekre vonatkozó kínai jogi szabályozás alapja a joint venture formák rendszere. Ezek nem valódi társasági formák, hanem sokkal inkább a külföldi tőke beáramlásának irányítását szolgáló szabályok összességei, amelyek bár ma még meghatározó szerepet töltenek be, mindazonáltal mégis átmeneti jellegűnek tekinthetők. Céljuk elsősorban a hazai vállalkozások helyzetbe hozása a szinte korlátlan piaci lehetőségek kiaknázása terén és részesedésük biztosítása a külföldi beruházók segítségével kitermelhető profitból, másfelől a fejlett nyugati technológiai és menedzsmentismeretekhez való hozzáférés elősegítése. További funkciójuk a külföldi befektetések feletti részleges közvetlen kontroll gyakorlása az által, hogy a kínai részt vevő fél többnyire állami vállalat. A joint venture szabályozás magja negatív és pozitív kivételszabályok, a korlátozások és kedvezmények összessége. Ezek a megkülönböztetések Kína WTO-csatlakozása kapcsán vállalt kötelezettségei következtében fokozatosan meg kell szűnjene, illetve az egyes megkülönböztetések gyakorlati jelentősége is átértékelődik. A kínai gazdasági jogi szabályozás struktúrája a jövőben várhatóan a nyugati modellekhez fog közelíteni, vagyis az egyes beruházástípusokra vonatkozó, különféle jogterületek szabályaiból válogató csomagjelle-gű, speciális joint venture törvények lebontása mellett az egyes alapvető törvények (mindenekelőtt a társasági törvény) fejlesztése és felértékelődése – valamint esetenként, mint például a csődjog területén, annak megalkotása – várható.